

3: De geitenhouderij draait al een aantal jaren goed. Wat te doen met de winst?

6: Twee agrarische bedrijfsadviseurs namen samen geitenhouderij over

Subklinische uierontsteking is moeilijk met het blote oog vast te stellen. Een ziek uier vertoont niet altijd afwijkingen.

Aanpak subklinische mastitis complex

Subklinische mastitis (een moeilijk zichtbare uierontsteking) komt behoorlijk vaak voor in de melkgeitenhouderij. Maar opsporen is niet eenvoudig, onder meer vanwege de variatie in het celgetal gedurende de lactatie. Datzelfde geldt voor de aanpak: veel factoren spelen een rol.

In de melkgeitenhouderij komen verschillende soorten uierontsteking voor, waaronder subklinische mastitis. Hierbij zijn er, in tegenstelling tot klinische mastitis, geen zichtbare verschijnselen. Uierontstekingen worden volgens Shaula Bouwman, geitendierenarts bij Lintjeshof in Nederweert, vooral veroorzaakt door geitgebonden kiemen. „De bacterie *Staphylococcus aureus* is de belangrijkste verwekker. Deze ziekteverwekker komt al decennialang voor bij geiten en is wijdverbreid binnen de geitenpopulatie. Op zo'n 22 procent van de geitenbedrijven is in meer of mindere mate sprake van onkante uiers, wat een symptoom van subklinische mastitis kan zijn. Ook klinische mastitis, bijvoorbeeld in de vorm van blauw uier, komt regelmatig voor.”

Onkante uiers

Karianne Peterson, dierenarts kleine herkauwers bij Royal GD, geeft aan dat exacte cijfers over hoe vaak subklinische mastitis voorkomt ontbreken. Dit vanwege de aard van de aandoening. „Maar wij zien ook regelmatig onkante uiers, soms al vóór de eerste keer aflammeren, die mogelijk het gevolg zijn van niet-zichtbare uierinfecties. Om hier meer inzicht in te krijgen, loopt momenteel een onderzoek binnen een publiek-private samenwerking.” Volgens Peterson lijkt CNS (een ver-

zamelnaam van meerdere soorten bacteriën, die zowel van de geit als uit de omgeving kunnen komen) de belangrijkste veroorzaker van subklinische mastitis bij geiten. „*Staphylococcus aureus* is de belangrijkste oorzaak van blauw uier.”

Controle celgetal

Hoe kan een geitenhouder subklinische mastitis opsporen, nog voordat er zichtbare ziekteverschijnselen zijn? Peterson geeft aan dat een verhoogd celgetal een belangrijke indicator kan zijn. „In eerste instantie is het celgetal de belangrijkste parameter om subklinische mastitis te diagnosticeren. Er kunnen echter meerdere oorzaken zijn voor een hoger celgetal, wat het ingewikkeld maakt. Denk aan andersoortige infecties, de leeftijd van de dieren of stress. Daarnaast varieert het celgetal gedurende de lactatie.”

Ook het kiemgetal (een indicatie voor het aantal bacteriën) van de tankmelk kan worden beïnvloed door het aantal geiten met subklinische mastitis. „Dit wordt echter niet gehanteerd als parameter voor het opsporen van geiten met dit type uierontsteking. En het kiemgetal van de tankmelk hoeft niet alleen te worden beïnvloed door geiten met mastitis. Ook de reiniging van de melkinstallatie en de koeling van de melk spelen hierbij een rol.” Om subklinische mastitis te kunnen vaststellen, is het volgens Bouwman

Drie gradaties mastitis

Bij melkgeiten is volgens Bouwman sprake van drie gradaties mastitis. „In de eerste gradatie ziet de melk er vaak normaal uit, maar zijn er wel afwijkingen in de melk, zoals een verhoogd celgetal. De uier vertoont geen afwijkingen. In het tweede stadium zijn er afwijkingen in de melk en de uier, bijvoorbeeld onkante uiers. In het derde stadium is het dier ziek en is er soms blauw uier.” Volgens haar is er sprake van subklinische mastitis in fase één en een deel van fase twee. „Zodra er wel symptomen zijn, spreken we van klinische mastitis.”

zonder meer zaak om het celgetal te checken. „Kijk daarnaast of sprake is van onkante uiers én controleer de melk.”

Peterson voegt toe dat, wanneer sprake is van verhoogd tankcelgetal, een celgetalbepaling per geit meer inzicht kan geven. „En ook een celgetalbepaling per pot geiten geeft extra informatie.”

Hoe kan een geitenhouder subklinische mastitis het beste te lijf gaan? Peterson adviseert om te starten met diagnostiek. Zodat hij weet of hij te maken heeft met een mastitisverwekker en zo ja, welke. En deze vervolgens doelgericht kan aanpakken. „Dit is mogelijk door de melk van

geiten met een verhoogd celgetal of klinische mastitis bacteriologisch te onderzoeken. GD kan mastitisverwekkers ook in de tankmelk bepalen. Het type verwekker zegt iets over de bron: bijvoorbeeld de geit of de omgeving. Wanneer deze bron bekend is, kan het probleem gericht worden aangepakt.”

Ze benadrukt daarnaast dat er per definitie tal van belangrijke aandachtspunten zijn als het gaat om uiergezondheid. „Denk aan de stal- en uierhygiëne, de melkmethodes, de melkinstallatie, de aanpak van geïnfecteerde geiten, het voorkomen van overdracht en de weerstand van de dieren. Ook een natte melkmeting is aan te raden: deze geeft inzicht in de werking van de melkmachine en -techniek.”

Veel vragen

Bouwman onderschrijft dat veel factoren van belang zijn voor de uiergezondheid. „Een ondernemer moet vaak op veel vlakken actie ondernemen om subklinische mastitis onder controle te krijgen. Zo is het bijvoorbeeld zaak om de geïnfecteerde dieren op te sporen en verspreiding op het bedrijf te minimaliseren. Bijvoorbeeld door zieke dieren uit de koppel te verwijderen of als laatste te melken. Zo voorkom je dat zij andere dieren infecteren via de melkmachine.” Daarnaast is het volgens haar belangrijk om de melkhygiëne en melktechniek te optimaliseren. „Maar ook inzetten op een betere hygiëne, weerstand en diergezondheid is belangrijk. Er is bijvoorbeeld een link tussen darmgezondheid en uiergezondheid, maar deze moet nog verder worden onderzocht. Kortom: er zijn nog heel veel vragen. Zowel het opsporen als het aanpakken van subklinische mastitis is een complex iets.”

Tekst: Ank van Lier
Beeld: Susan Rexwinkel

Wilt u reageren?
redactie@agrio.nl
of tel. 0314 - 62 64 38